

LETIQUETATGE DE LES GENERACIONS LITERÀRIES

Lluís Alpera

*(Per a Jaume, per les
diverses vicissituds
que hem hagut de patir)*

FOU EL MESTRE MANUEL SANCHIS GUARNER UN dels qui més van defensar el concepte i la raó de les generacions literàries en estudiar *La Renaixença al País Valencià. Estudi per generacions* (València, 1968). No cal dir que aquella òptica derivada de l'historicisme a l'ús ha estat seguida indefectiblement per nombrosos crítics i historiadors de la literatura a casa nostra. No és precisament aquest el punt que voldria tractar en aquest paper. Voldria més bé centrar-me dins l'"etiquetatge" amb què alguns crítics ponderen obres i autors amb una generosa desimboltura, quan no excessiva "pontificació" a l'hora d'emetre els seus criteris. Sembla que tothom ha de tenir una "etiqueta" per tal de ser classificat "degudament i honorable" de per vida. I aquí ve el punt més conflictiu: com podem "etiquetar" ningú de per vida, si els autors poden continuar escrivint bé en zig-zag o bé esdevenint il·lustres conversos d'altres etiquetes inimaginables? Ja ens ho deien els nostres majors: "Xiquet, que la vida pega moltes voltes!" Hi ha crítics i, de vegades, una determinada crítica, que s'entossudeix a proclamar les etiquetes en veu alta de manera estentòria, menyspreant l'obligació de llegir les noves produccions dels autors que podran o no desvirtuar aquelles etiquetes, o almenys ampliar-ne l'etiquetatge. Hi ha crítics que davant l'esforç d'haver de valorar de nou productes recents amb uns altres ulls, decideixen no tornar a valorar i mantenir, així, les velles etiquetes. No caldrà que us confesse que qui escriu aquestes ratlles va ser etiquetat durant un llarg període de temps amb una sola etiqueta, ignorant alguns que aquest autor ja practicava d'altres estètiques

amb tanta o millor devoció que l'atribuïda pel crític que es munta en un sol unicorni.

Centrant-nos en el cas del poeta i crític Jaume Pérez Montaner (L'Alfàs del Pi, 1938) ha estat majoritàriament adscrit a la generació valenciana dels 70, tant pel fet d'haver publicat els seus primers llibres de poesia en aqueixa dècada – *Adveniment de l'odi* (1976), *Deu poemes* (1978) i *Museu de cendres* (1980), com pel fet d'haver practicat un *formalisme sui generis* que encoratjà la seua lírica des del primer moment. Amb tot, els seus temes i les seues preocupacions són pròpies de generacions anteriors –tant les del 50 com les del 60, i els seus versos declararan en tot moment el context històric acumulat d'aquelles generacions: record i enyorança de la terra, “l'experiència prioritària d'un temps de lluita (històric i personal) que acabaria amb presó (v. Escrivà *dixit*), l'acumulació d'odi, el desig de lluita i canvi... Creiem que ningú no ha assenyalat encara, entre els exègetes de la poesia dels 70, que aquelles preocupacions temàtiques de Pérez Montaner coincidien en gran part amb les de la generació anterior, car, en definitiva, el poeta de L'Alfàs no pot –ni vol—substraure's al context històric i ideològic de la seua “generació cronològica” de què, agradarà o no, en forma part.

D'altra banda, la singular personalitat lírica de Jaume Pérez Montaner ja la vàrem subratllar fa anys (*Sobre poetes valencians i altres escrits*, vol. 1, 1990) en assenyalar que el seu primer llibre, *Adveniment de l'odi* (1976) esdevenia una mena de nexa generacional entre dues generacions literàries, la del 60 i la del 70, pel fet que presentava unes connotacions “realistes, la “seua temàtica no és específicament cívica, ni de crítica social, ni la utilització formal del seu llenguatge va per la via narrativa, directa, col.loquial, sinó que aprofundeix en el seu jo subjectiu i impregna de lirisme el seu discurs poètic”. I afegíem: “Aquest lirisme resulta moltes voltes contingut, conceptualitzat i tracta de sintetitzar en uns versos una intensa vida interior que suggereix i genera diverses lectures”.

Jaume Pérez Montaner, arquitecte lúcid i analític de la pròpia veu poètica, mai no caurà en les coordenades més característiques dels “bruixots o alquimistes” dels formalistes dels 70, com tampoc no ho faran altres poetes tan interessants com Marc Granell o Antoni Ferrer, pràcticament coetanis del gran poeta de La Marina Baixa. Com tampoc no ho farà una altra gran escriptora de la mateixa comarca: Carmelina Sánchez Cutillas, quan en aventurar-se a publicar el seu poemari “revolucionari”, *Els jeroglífics i la pedra de Rosetta* (1976),

amb què va pretendre donar una veritable lliçó als bruixots de l'època de les múltiples possibilitats dels nous camins poètics, va triar una fórmula lírica ben original: l'erudició i una extraordinària i singular sensibilitat lírica.

Tornant al punt de partida, hauríem de deixar en suspens —o potser hauríem de revisar sovint— la qüestió de l'etiquetatge a l'hora de perfilar o de classificar els poetes. Per damunt les etiquetes, es troba —com no?— l'obra i la possible diversitat d'estètiques i d'influències. La poesia és sempre més complexa de qualsevol etiquetatge o de les òptiques amb què mirem d'analitzar. I de vegades ens trobarem amb productes poètics que desistim de classificar, més que no pas d'analitzar, per la seua forta complexitat conceptual, estructural o estilística.

Una imatge de Jaume Pérez Montaner